

A DIDAKTIKA FOGALMA, TÁRGYA, KAPCSOLATA MÁS TUDOMÁNYTERÜLETEKSEL

A didaktika fogalma

A didaktika az oktatás elmélete. Elnevezése a görög „didaszko, didaszkein” (tanítok, tanítani) szóból származik. A pedagógiai irodalomban ezt az elnevezést 1632, Comenius „Didactica Magna” (Nagy Oktatástan) című könyvének megjelenése óta használják.

A didaktika, vagyis az oktatás általános elmélete a neveléstudománynak aza részterülete, amely a tanításra-tanulásra vonatkozó törvényszerűségeket, alapelveket tárja fel és írja le. A didaktika az oktatás általános elmélete, mivel a különböző életkorokra és különböző tantárgyakra egyaránt érvényes törvényszerűségek megfogalmazására törekszik.

A didaktika tárgya

A két fő kérdés:

- Mit tanítsak?
- Hogyan tanítsak?

Mai értelmezésben ide tartozik:

- a tanítás-tanulás értelmezése;
- a tanítási-tanulási célok;
- a tananyag kiválasztása és elrendezése;
- a tanítás-tanulás folyamata, módszerei, eszközei;
- a pedagógiai értékelés.

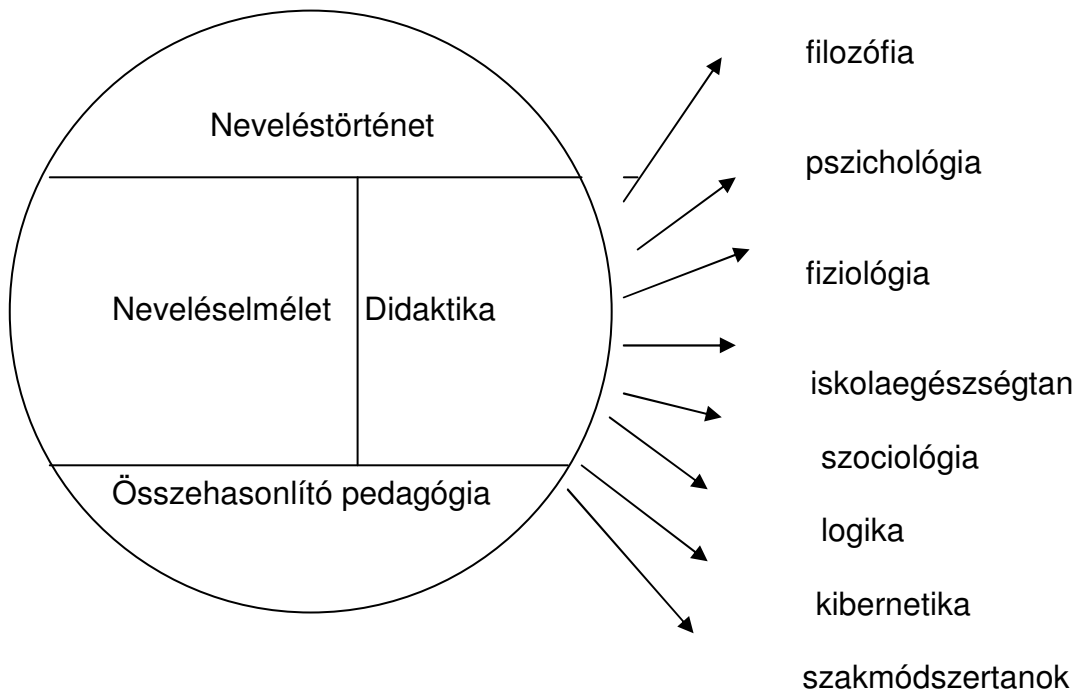
A didaktika kapcsolata más tudományterületekkel

A tudományok fejlődésére jellemző a differenciálódás és az integrálódás is. Egyrészt a valóság részletkérdéseinek alaposabb elemzése céljából újabb tudományok jönnek létre, másrészt a közelálló tudományok kapcsolódnak egymáshoz. Ezek az ún. interdiszciplináris kapcsolódások főként azokra a tudományokra jellemzőek, amelyeknek tárgya összetett, bonyolult. Ilyen a didaktika is.

1.

A didaktika, mint az oktatás elmélete, a legszorosabb kapcsolatban a nevelés elméletével van. A pedagógiai gondolkodás fejlődését a neveléstörténet tárja fel. Az összehasonlító pedagógia a főbb nemzetközi irányzatok bemutatásával segíti az oktatás elméletét. A didaktikát a pedagógián kívül történetileg a legszorosabb kapcsolat a filozófiához fűzi.

A didaktika főbb kapcsolatait a következő ábra szemlélteti:

DIDAKTIKAI ALAPFOGALMAK: TANÍTÁS, TANULÁS, ISMERET, JÁRTASSÁG, KÉSZSÉG, KÉPESSÉG, OKTATÁS, KÉPZÉS

Tanítás

A tanítás a tanulás céltudatos irányítása, azoknak a tevékenységeknek a megszervezése, amelyek a teljesítményképes tudás elérése szempontjából szükségesek. A tanulás spontán módon, tanári irányítás nélkül is végbemegy. A tanári irányítással viszont ezt a tevékenységet célirányosabbá, eredményesebbé, gazdaságosabbá tesszük.

Tanulás

A tanulás a tanuló olyan aktív és produktív tevékenysége, amely a társadalmi műveltség, azaz az elméleti és gyakorlati ismeretek, jártasságok és készségek elsajátítása, képességek kialakulása, érzelmi és akarati tulajdonságok fejlődése, a magatartás alakulása révén járul hozzá a személyiség fejlődéséhez.

Ismeret

Ismeretnek nevezzük a tanulás segítségével a valóságról szerzett tények, információk, fogalmak, törvényszerűségek és elméletek összességét. Az a tanuló, aki valamely tananyagot az ismeret szintjén sajátított el, képes az adott fogalmat, tényt, információt felismerni, felidézni, elmondani.

Jártasság

Jártasságon új feladatok, problémák megoldásának képességét értjük, ismereteink alkotó felhasználása útján.

A jártasságok, mivel az ismeretek alkalmazásának, s további ismeretek szerzésének lehetőségét rejtik magukban, az iskolai tudás igen fontos rétegét jelentik.

Készség

Készségnek a tudatos tevékenység automatizált komponenseit nevezzük.

Képesség

A képesség a cselekvésre, teljesítményre való alkalmasság, amelynek minőségét egyrészt az emberrel született adottságok, hajlamok, másrészt a környezeti hatások határozzák meg, és az emberi tevékenység folyamán alakul ki. Vannak ún. általános képességek (intelligencia, kreativitás), amelyek a tevékenységformák széles körében jutnak kifejezésre, és speciálisak, amelyek a tevékenység egy-egy területén fejtik ki hatásukat (pl. zenei képesség, kéz ügyesség stb).

Oktatás

A nevelésnek azt a részét, amely főként ismeretek elsajátítása, a műveltség megszerzése, intellektuális képességek kialakítása révén járul hozzá a személyiség fejlesztéséhez, oktatásnak nevezzük.

Képzés

Képzésen azt a tevékenységet értjük, amelynek során az elsajátított ismeretek gyakorlati alkalmazása segítségével kifejlesztjük az adott területen szükséges jártasságokat, készségeket és képességeket.